

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ХИДРОГЕОЛОГИЈА СО ИНЖЕНЕРСКА ГЕОЛОГИЈА

ИЗБОРНА
III ГОДИНА

ГЕОЛОШКО-РУДАРСКА И МЕТАЛУРШКА СТРУКА
Геолошко - рударски техничар

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ХИДРОГЕОЛОГИЈА СО ИНЖЕНЕРСКА ГЕОЛОГИЈА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: геолошко - рударски техничар

1.2.2. Струка: геолошко - рударска и металуршка струка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2

1.5.2. Број на часови годишно: 72

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Изборнен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По постигањето на целите по наставната програма по **хидрогеологија со инженерска геологија- избора** на програма ученикот се стекнува со знаења и вештини и се оспособува:

- да го опишува составот и особините на квалитетот на подземните води;
- да ја разбира подземната вода како природен резервоар за водоснабдување;
- да ја објаснува поврзаноста на внатрешната топлина на земјата со подземните води ;
- да ги опишува условите за формирање и прихранување на изданите во геолошките структури;
- да ги познава водозафатните објекти
- да ја објаснува примената на водозафатните објекти;
- да развива еколошка свест.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно постигање на зацртаните цели во *изборната програма по хидрогеологија со инженерска геологија* потребни се претходни познавања од наставните предмети : **минералологија, општа геологија**.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ХЕМИСКИ И ФИЗИЧКИ СВОЈСТВА НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да го познава односот помеѓу површинските и подземните води; - да ги познава физичките својства на подземните води; - да ги познава хемиските својства на подземните води; - да го познава рН на подземните води; - да го објаснува теренскиот начин на изведување на хемиска анализа на подземни води; - да го опишува квалитетот на водата за пиење - да го опишува квалитетот на техничката вода; - да ја објаснува агресивноста на подземните води; - да ги дефинира минералните води.	Со користење на нагледни средства, слики и шеми на наподземните води се врши класификација на подземните води според хемискиот состав укажување на влијанието на својствата и агресивноста на подземните води, наведување примери за минерални, меки, умерено меки и тврди води за пиење на територијата на Македонија ,	
2. ГЕОТЕРМАЛНИ ВОДИ	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот геотермални води; - да го поврзува настанокот на термалните води со топлината на внатрешноста на земјата и подземните води;	Низ слики, шеми и научни филмови се опишува топлината на внатрешноста на земјата, објаснување на начинот на загревање на подземните	

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги опишува гејзрите, термалните извори и фумаролите; - да го истакнува значењето на термоминералните, термалните, прегреаните води, гасовите и водените пари; - да ја објаснува градбата на хидротермално наоѓалиште и принципот на експлоатација на топлотна енергија. 	<p>води и нивното избивање на земјината површина укажување на практичното значење на топлите води наведување примери за распространетоста и примената на термалните води во Македонија.</p>	
3.ГЕОЛОШКИ СТРУКТУРИ ВО КОИ СЕ ФОРМИРААТ ИЗДАНИ	16	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги објаснува условите за формирање на издани и нивна прихрана во платформите; - да ги објаснува условите за формирање на издани и нивна прихрана во моноклинални структури; - да ги објаснува условите за формирање на издани и нивна прихрана во руптурни средини - да ги објаснува условите за формирање на издани и нивна прихрана во наборни структури; - да ги објаснува условите за формирање на издани и нивна прихрана во алувиални наслаги - да ги наведува факторите од кои зависи режимот на слободната подземна вода. 	<p>Цртање геолошки структури објаснување на условите за формирање на издан во платформите, руптурните структури , алувијалните наслаги, наборните структури укажување на можноста и големината на прихрана на изданот, давање примери за влијанието на природните и вештачките фактори на режимот на изданските води.</p>	Петрографија
4.ВОДОЗАФАТНИ	18	- Да ги опишува хоризонталните	Објаснување на	

ОБЈЕКТИ		<p>дренажни канали и нивната примена;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги опишува водособирниците и ја потенцира нивната примена; - да ја познава практичната примена на дренажните дупнатини и начинот на нивното поставување при одводнување на лежишта; - да ги опишува дренажните бунари и окна и нивната примена; - да ги опишува дренажните филтри; - да го објаснува дренирањето на изданската вода за секој вид на филтер; - да го објаснува дренирањето со дренажен поткоп и со други хоризонтални галерии; - да ги објаснува поврзувањето на водозафатните објекти со начинот на одводнување (површинско, подземно и комбинирано). 	<p>водозафатните објекти со користење на шеми од површински и подземни копови со формирани издани укажување на изборот на водозафатните објекти кои би се користеле за одводнување и го објаснува начинот на снижување на нивото на подземните води и нивното отстранување од зоната на работа.</p>	
5. ЗАГАДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да го познава загадувањето и заштитата на збиениот тип на издани; - да го сфаќа штетното влијание на подземните води; - да го опишува загадувањето и заштитата на карсниот тип на издани; - да го објаснува загадувањето и заштитата на пукнатинскиот тип на издани; - да го објаснува загадувањето и заштитата на артескиот тип на издани. 	<p>Објаснување на причините за загадување, посочување на загадувачките материји и загадувачите укажување на можностите за прочистување наведува примери за загадување и заштита на подземните води на подрачја во Македонија.</p>	

6. ХИДРОГЕОЛОШКО КАРТИРАЊЕ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава методите за хидрогеолошко картирање; - да изработува основна хидрогеолошка карта; - да изработува проект за хидрогеолошко испитување. 	Покажување на примери на хидрогеолошки карти, покажување примери од исцртани хидроизохипси, објаснување на шеми на хидрогеолошки профили и хидрогеолошка карта.	
-----------------------------------	-----------	---	---	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Согласно целите на *изборната* наставна програма **хидрогеологија со инженерска геологија** наставникот применува: наставни методи засновани на предавање, демонстрација, опишување, набљудување, упатување на читање, дискусија, метода на истражување, УПЦУ и ЗСНУ метода (знам ,сакам да знам, научив и уште сакам да знам), применување на тестови на знаење и др. Овие методи се користат со примена на фронтална и индивидуална форма на работа, работа во групи и парови.

Во текот на наставата наставникот ги превзема следните активности: планира, организира, дава упатства, демонстрира, црта, објаснува, споредува, дава примери, ја следи работата на учениците, ги мотивира учениците, ги оценува постигањата на учениците и др.

Во текот на наставата активностите на учениците се состојат во: слушање, следење на инструкции дадени од наставникот, читање на симболи, табели, дијаграми, графици, дискутирање др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно-образовната работа по *изборниот* наставен предмет **хидрогеологија со инженерска геологија** се организира и реализира во кабинет, специјализирана училница и на терен. Образовните активности се реализираат со два часа во трета година.

4.4. Наставни средства и помагала

За поефикасно постигнување на целите се користи: графоскоп, компјутер, ЦД и ДВД, шеми , дијаграми, табели, слики, примероци од карпи, хидрогеолошки карти и други наставни средства и помагала.

За поуспешно совладување на целите на наставниот предмет се користи : учебници и учебни помагала, наставен материјал подготвен од страна на наставникот, како и дополнителна литература за наставникот.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно преку следење, проверување и вреднување на залагањата, знаењата и умењата на ученикот, усни одговори, во индивидуалната и групна работа, тестови на знаење и други форми на оценување.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА СТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет *хидрогеологија со инженерска геологија - изборна* програма треба да ги поседува следните персонални професионални и педагошки карактеристики: да е психофизички здрав, да го применува литературниот јазик и писмо на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка како со учениците така и со колегите, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен и подготвен за воведување на иновации во воспитно-образовната работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по наставниот предмет *хидрогеологија со инженерска геологија - изборна* програма ја реализираат кадри со завршени студии по геологија и со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за наставен простор

Воспитно- образовната работа по изборниот наставен предмет *хидрогеологија со инженерска геологија* се реализира во специјализирана училница или кабинет опремена со потребните наставни материјали и опрема според Нормативот за опрема по соодветниот предмет.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКАТА И НОСИТЕЛ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработката: мај 2007

7.2. Состав на работната група:

1. Виолета Грујевска, советник ,раководител, Центар за стручно образование и обука
2. Љупчо Поповски, дип, инж. геол., наставник ,,Таки Даскало,,- Битола
3. Блаже Гаврилов, дип, инж. геол., наставник,, Наум Наумовски - Борче,,- Пробиштип
4. Анита Мартиновиќ, дип, инж. геол., РЕК,, Битола,,

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

8.1. Датум на започнување:01.09 2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Изборната наставната програма *по хидрогеологија со инженерска геологија* ја одобри (донесе):Министерство за образование и наука, со решение бр.11-4401/1 од 12.06 2007 година.